

ประโยค ป.ธ. ๘

แต่ง ฉันทภาษามคร

สอบ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๓

จงเก็บข้อความตามที่เก็บได้ ในข้อความข้างท้ายนี้ แล้วประพันธ์ให้เป็นภาษามครโดยฉันทลักษณะ ๓ อย่าง ตามถนัด แต่งฉันทอะไร แจ่มชัดไว้ด้วย ฯ

กาลัญญุตาคือคือนั้น มีพรรณนาว่า เวลาคือคราวครั้งอันสมควรหรือเป็นโอกาสชื่อว่ากาลในที่นี้ บุคคลผู้รู้จักกาลเช่นนั้น ชื่อว่า กาลัญญู ความเป็นผู้เช่นนั้น ชื่อว่า กาลัญญุตาคือ ความเป็นผู้รู้จักกาล คุณข้อนี้เป็นสำคัญในอันประกอบการทำงานนั้น ฯ ถ้าบุคคลไม่เป็นกาลัญญู ถึงคราวที่ควรทำก็หาทำไม่ เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็จะคลาดจากประโยชน์ที่ควรจะได้ ควรถึง ประโยชน์ซึ่งได้อยู่แล้ว ก็กลับจะเสื่อมเสียไป ภัยอันตรายก็ได้ช่องที่จะเกิดมี ข้อนี้พึงสาธกด้วยที่มหาชาดกตอนต้น ครั้งพระเจ้าพรหมทัตผู้ครองแคว้นกาสิเสด็จกรีธาพลเพื่อจะไปตีโกศลรัฐ พระเจ้าที่มิติผู้ผ่านสมบัติในอาณาจักรนั้นทรงพระดำริเห็นว่า พรองก็มีอาณาเขตน้อย ทรงขัดสนรีพลพาหะคลังศัตราวุธยุทธภัณฑ์แลฉางอันเป็นที่รวบรวมเสบียงอาหารกับกพร่อง ไม่บริบูรณ์มั่งคั่งไม่มีทางจะต่อยุทธ์กับพระเจ้าพรหมทัตผู้มีความกำลังใหญ่ แม้แต่เพียงศึกเดียวเท่านั้น ครั้นลงพระสันนิษฐานเช่นนี้ ก็ถึงพระนครเสีย ปลอมพระองค์พาพระมเหสีประลาตไป พระเจ้าพรหมทัตก็ได้โกศลรัฐโดยง่ายคาย ไม่พักต้องรบด้วยพลนิกาย ช้ายังจับพระเจ้าที่มิติกับพระมเหสีได้ในภายหลังอีกด้วยเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า โกศลรัฐซึ่งเป็นประเทศน้อยตั้งอยู่ติดต่อกับแคว้นกาสิอันเป็นประเทศใหญ่ เมื่อยังทรงอิสรภาพด้วยตน ก็ชอบแต่จะตระเตรียมรีพลพาหะคลังคลังสังฆพัศศัตราวุธยุทธภัณฑ์แลเสบียงอาหาร จัดการป้องกันรักษาแลรีบตั้งหน้าทำนุบำรุงเตรียมตัวไว้ให้สมบูรณ์ เพื่อจะได้เกิดทรัพยากรเป็นเครื่องเพิ่มพูนกำลังยิ่งขึ้นไปจนสุดวิสัยที่อาจจะเป็นไปได้ อันกิจเช่นนี้ จำต้องจัดทำให้พร้อมสรรพไว้ในเวลาสงบยังไม่มีศัตรูมารบกวน ไม่ควรจะประมาท

เดินเลื้อยปล่อยไว้ให้ขาดตกบกพร่อง จะตระเตรียมเฉพาะในเมื่อยามต้องการ ไหนเลยจะทันทั่วทั้งที่ การละเลยให้ล่วงเวลาเป็นเหตุแห่งหายนะเมื่อภายหลัง ดังที่สาธกมานี้

อนึ่ง คนผู้ไม่รู้จักกาล แม้เมื่อทำกิจก็ทำให้ผิดสมัย คือคว่นทำเสียแต่เมื่อยังไม่ทันถึงเวลา การงานก็ไม่สำเร็จผลดี ข้อนี้ พึงเห็นอุทาหรณ์ในเรื่อง พระเจ้าอชาตศัตรูผู้ครองแคว้นมคธ ทำสงครามกับพวกกษัตริย์ลิจฉวี ผู้ครองแคว้นวัชชี ในเวลาเธอกำลังตั้งอยู่ในสามัคคีธรรม พรักพร้อมเป็นสมานฉันท์ ช่วยกันต่อสู้ป้องกันอาณาจักรด้วยความองอาจ ท้าวเธอก็ไม่สามารถจะได้ชัยชนะสมหวัง ต่อภายหลัง ต่อกลอุบายปล่อยวัสสกาลพราหมณ์มหาอมตย์ ไปยุยงลิจฉวีราชให้แตกสามัคคีจากกัน จึงได้มีชัย ตีได้แคว้นวัชชีมาอยู่ใต้ อำนาจของพระองค์ ข้อนี้ ก็ให้ลงสันนิษฐานว่า ครั้งก่อนยังไม่เป็นเวลา การ จึงไม่สำเร็จสมหมาย ครั้นภายหลังประกอบกลอุบายถูกราวจึงสำเร็จได้ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๘
ตัวอย่าง แต่งฉันท์ภาษามคร

พ.ศ. ๒๕๖๓

ปฐยาวัตร

กาลณญตา หิ สตุตตานํ	สมฺมาสมพุทฺธเทสิตา
อิจฺจนิตพฺพา สทา โหติ	สพฺพกิจฺจปฺปยุชฺชน
นายํ ยสฺส นรสฺสคฺติ	ตสฺสตุตา ปรีหายเร
ภยณฺจ อนฺตรายโย จ	สุเขนสฺส อฺปชฺชเร
ทึมาวฺชาตกณฺเจตฺถ	เวทิตพฺพํ นิตฺตสนํ ฯ

วสันตดิลก

ทึมฺมิตฺถูปติ กิรปฺปพโล ทลิตฺโท
 อปฺปาวุโรปฺปวิชิโต อวิจฺจโณ จ
 การุณี รชฺชมิทฺธ โกสลนามรณฺเฑ
 อจฺจโณ จ กาสิกมฺหิปปติ พุรฺหมทตฺโต
 กาลณญโก อติพโล ปรีปฺปณฺณโกโส
 รณฺจิสฺส คณฺหิตุมคจฺฉิ ตทา สเสโน
 สุตฺวา ตมตฺถมิตโร ภยตฺชฺชิตฺวา
 ธานี ปหาย สปฺชาปติโก ปลาโย
 โส พุรฺหมทตฺตมฺหิโป นิปโก สุเขน
 หตฺถงฺคตํ อกริ โกสลรณฺณเมตํ
 ปจฺฉา สราชนิมคากฺขิ โกสลนฺทํ
 ทณฺณพฺพมตฺถปรีทึปนเมวเมตฺถ ฯ

อินทรวีเชียร

ตํ ขุทฺทกํ โกสลรณฺณมฺสฺส
 กาสีปรสฺสเสว จิตํ สมฺปิ
 ทึมฺมิตฺตณฺณา จ อฺยุทฺธกาเล
 โยธาทโย ยฺยชฺฌนปจฺจยา จ

อาทิมหิ โหนเต ปฐิสชิตพพา
 รฎฺฐํ สกํ โหติ สุรภจิตพพ์
 เนวํ ปนากาสี อยํ ปมตฺโต
 ตสฺมาสฺส รฎฺฐํ ปรีหานิปตฺตํ
 เอวํ หิ กาลสฺส อติกกโมสฺส
 ปจฺฉาปี ปาเปติ วิปตฺติเมตํ
 โย โข อกาลณฺณชโน อปณฺโณ
 กิจฺจํ อกาเล ตฺริตํ กโรติ
 โส นิจฺฉิตตฺตํ ลภเต อวสฺสํ
 สงฺเขปโต สาธกเมตฺถ โหติ ฯ

ปฐยาวัตร

ยทา เวสาลิกา วชชี	สมกฺคา เอกฉนฺทกา
มหานุภาวสมปฺนนา	รชฺชํ กาเรนฺติ โสตุณฺนา
ตทา หิ มากโร ราชา	อชาตสตฺตฺสวฺหโย
เตหิ สทฺธิ ปยุชฺฉิตฺวา	ชยํ นาลภี สพฺพโส
ปจฺฉา ตตฺถ มหามตฺตํ	วสฺสการมเปสฺยิ
โส คนฺธฺวา ปรีณฺทิตฺวา	เต เกเทสิ อูปายโส
เอวํ หิ มากโร ภูโป	สุเขเนว ชยํ ลภี
ยสฺมา กาลานฺรูเปน	กิจฺจเมโส ปยุชฺชติ
ตสฺมา ตํ สฎฺฐํ สาเชติ	ลภตี จิจฺฉิตํ ผลนฺติ ฯ